

volet averti faciem Dei a peccatis suis, qui nunc toto corde non dicit : « Quoniam facinus meum ego agnosco, » et peccatum meum ante me est semper¹? » Quo pacto, quæso, Deus dignatur ignoscere, quod in se ipse homo dedignatur agnoscere?

VIII. Aut illud quale est, in quo sibi blandiuntur, qui sua se vanitate seducunt? Perseverantes enim in malitiis atque luxuriis suis, cum audiunt Apostolum dicentem : « Quoniam qui talia agunt, regnum Dei non possidebunt; » audent sibi præter Dei regnum salutem, quam desiderant, polliceri; atque ita inter se loquuntur, dum recusant agere poenitentiam pro peccatis suis, et perditos mores aliquando in melius commutare²: Regnare nolo, sufficit mihi salvum me esse. In quo primum eos fallit, quia eorum nec salus ulla est, quorum iniquitas perseverat. Quod enim ait Dominus : « Quoniam » abundabit iniquitas, refrigescet charitas multorum; » qui autem perseveraverit usque in finem, hic salvus » erit³: » salutem utique promisit perseverantibus in charitate, non in iniquitate. Ubi autem charitas est, opera illa mala a regno Dei separantia esse non possunt. « Omnis enim lex in uno sermone impleta est, in eo quod » scriptum est : Diliges proximum tuum tanquam te ipsum⁴. » Deinde si est aliqua differentia inter regnantes et non regnantes; oportet tamen ut in uno regno sint omnes, ne in hostium aut alienorum numero deputentur. Omnes enim Romani Romanum regnum possident; quamvis non omnes in eo regnent, sed cæteris regnantibus pareant. Non autem ait Apostolus : « Qui talia agunt, » non regnabunt cum Deo; sed, « Regnum Dei non possidebunt. » Quod etiam de carne et sanguine dictum est :

¹ Psal. I, 5. — ² Florus ad I Cor. vi. — ³ Matth. xxiv, 12. — ⁴ Galat. v, 14.

« Caro et sanguis regnum Dei non possidebunt : quia » corruptibile hoc induet incorruptionem, et mortale hoc » induet immortalitatem¹; » ut jam non caro et sanguis, sed ex animali corpore spiritualis corporis habitum naturamque mereatur. Vel illa eos terreat ultima sententia iudicis nostri, quam propterea nunc aperiri voluit, ut ab ejus fidelibus præcaveatur : « Dans metuentibus se significationem, ut fugiant a facie arcus². » Exceptis enim eis qui cum illo etiam judicabunt, quibus et promisit, dicens : « Sedebitis super duodecim thronos, judicantes » duodecim tribus Israël³. » In quo numero judicantium omnes intelliguntur, qui propter Evangelium omnia sua dimiserunt, et secuti sunt Dominum. Duodenarius quippe numerus ad quamdam universitatem refertur. Non enim Paulus apostolus ibi non erit, quia inter illos duodecim non fuit. Exceptis ergo illis, quos etiam nomine Angelorum significavit, quando ait : « Cum venerit Filius hominis judicare cum Angelis suis. » Angeli enim utique nuntii sunt. Nuntios autem rectissime accipimus omnes, qui salutem coelestem hominibus nuntiant. Unde etiam Evangelistæ boni nuntii possunt interpretari : et de Joanne Baptista dictum est : « Ecce mitto Angelum meum » ante faciem tuam⁴. » His ergo, ut dicere cœperam, exceptis, cætera omnium hominum multitudo, sicut in ipsius verbis Domini manifestum est, in duas partes dividetur⁵. Positurus est enim oves ad dexteram, hædos ad sinistram : et dicetur ovibus, id est, justis : « Venite, » benedicti Patris mei, percipite regnum quod vobis paratum est a constitutione mundi⁶. » De hoc utique regno dixit Apostolus, cum enumeraret opera mala : « Quoniam qui talia agunt, regnum Dei non posside-

¹ I Cor. xv, 50. — ² Psal. lxx, 6. — ³ Matth. xvi, 28. — ⁴ Malach. iii, 1. — ⁵ Florus ad Ephes. v. — ⁶ Matth. xxv, 34.

» bunt ¹. » **Audi** quid audiant qui a sinistris erunt : « Ite, » inquit, in ignem æternum, qui præparatus est diabolo » et angelis ejus. » Quapropter præsumere quis audeat de nomine christiano, et non cum omni obedientia et timore audiat Apostolum dicentem : « Hoc enim scitote, » cognoscentes quoniam omnis fornicator, aut immundus, » aut avarus, quod est idolorum servitus, non habet hæ- » reditatem in regno Christi et Dei? Nemo vos seducat » inanibus verbis : propter hæc enim venit ira Dei in fi- » lios diffidentiae. Nolite itaque effici participes eorum ². » Latius autem ad Corinthios hæc dicit : « Nolite errare, » neque fornicatores, neque idolis servientes, neque adul- » teri, neque molles, neque masculorum concubitores, » neque fures, neque avari, neque ebriosi, neque male- » dici, neque rapaces, regnum Dei possidebunt ³. » Sed videte quemadmodum timorem et desperationem salutis abstulerit eis, qui hæc in vita veteri commiserunt. « Et » hæc quidem, inquit, fuistis, sed abluti estis, sed sanc- » tificati estis in nomine Domini nostri Jesu Christi, et » in spiritu Dei nostri ⁴. »

IX. Quisquis ergo post baptismum aliquorum pristinorum malorum opere obligatus tenetur, usque adeo ne sibi inimicus est, ut adhuc dubitet vitam mutare, cum tempus est, cum ita peccat et vivit? Nam utique quod ita perseveranter peccat, thesaurizat sibi iram in die iræ et revelationis justi judicii Dei. Quod autem adhuc vivit, patientia Dei ad poenitentiam eum adducit. Implicatus igitur tam mortiferorum vinculis peccatorum detrectat, aut differt, aut dubitat confugere ad ipsas claves Ecclesiae, quibus solvatur in terra, ut sit solutus in coelo; et audet sibi post hanc vitam, quia tantum Christianus dicitur, salutem aliquam polliceri; nec veridico illo Do-

¹ Galat. v, 21. — ² Ephes. v, 5-7. — ³ 1 Cor. vi, 9, 10. — ⁴ Ibid. 11.

minicæ vocis tonitruo contremiscit : « Non omnis qui » dicit mihi : Domine, Domine, intrabit in regnum cœ- » lorum, sed qui facit voluntatem Patris mei qui in cœlis » est, ipse intrabit in regnum cœlorum ¹? » Quid ad Galatas idem Apostolus, nonne talia enumerans eodem fine conclusit? « Manifesta sunt, inquit, opera carnis, quæ » sunt fornicationes, immunditiæ, luxuriæ, idolorum » servitus, veneficia, inimicitiae, contentiones, æmulatio- » nes, animositates, dissensiones, hæreses, invidiæ, ebrie- » tates, comessiones, et his similia, quæ prædico vobis, » sicut prædixi; quoniam qui talia agunt, regnum Dei » non possidebunt ². » Judicet ergo se ipsum homo in istis voluntate, dum potest, et mores convertat in melius : ne cum jam non poterit, etiam præter voluntatem a Domino judicetur. Et cum ipse in se protulerit severissimæ medicinæ, sed tamen medicinæ sententiam, veniat ad antistites, per quos illi in Ecclesia claves ministrantur : et tanquam bonus jam incipiens esse filius, maternorum membrorum ordine custodito, a præpositis sacramentorum accipiat satisfactionis suæ modum : ut in offerendo sacrificio cordis contribulati devotus et supplex, id tamen agat quod non solum ipsi prosit ad recipiendam salutem, sed etiam cæteris ad exemplum. Ut si peccatum ejus non solum in gravi ejus malo, sed etiam in tanto scandalo aliorum est, atque hoc expedire utilitati Ecclesiae videtur antistiti, in notitia multorum, vel etiam totius plebis agere poenitentiam non recuset, non resistat, non lethali et mortiferæ plagæ per pudorem addat tumorem. Memenerit semper, quod « Superbis Deus resistit, humilibus au- » tem dat gratiam ³. » Quid enim est infelicius, quid perversius, quam de ipso vulnere, quod latere non potest, non erubescere, et de ligatura ejus erubescere?

¹ Matth. vii, 21. — ² Galat. v, 19-21. — ³ Jacob. iv, 6.

X. Nemo arbitretur, fratres, propterea se consilium salutiferæ hujus poenitentiae debere contemnere, quia multos forte advertit et novit ad sacramenta altaris accedere, quorum talia crimina non ignorat. Multi enim corriguntur, ut Petrus: multi tolerantur, ut Judas: multi nesciuntur, donec veniat Dominus, qui illuminet abscondita tenebrarum, et manifestet cogitationes cordis¹. Nam plerique propterea nolunt alios accusare, dum se per illos cupiunt excusare. Plerique autem boni Christiani propterea tacent, et sufferunt aliorum peccata quæ noverunt, quia documentis sæpe deseruntur, et ea quæ ipsi sciunt, iudicibus Ecclesiasticis probare non possunt. Quamvis enim vera sint quædam; non tamen iudici facile credenda sunt, nisi certis indiciis demonstrantur. Nos vero a communione prohibere quemquam non possumus, (quamvis hæc prohibitio nondum sit mortalis, sed medicinalis,) nisi aut sponte confessum, aut in aliquo sive sæculari, sive ecclesiastico iudicio nominatum atque convictum. Quis enim sibi utrumque audeat assumere, ut cuiquam ipse sit et accusator et iudex? Cujusmodi regulam etiam Paulus apostolus in eadem ad Corinthios Epistola breviter insinuasse intelligitur, cum quibusdam talibus commemoratis criminibus, ecclesiastici iudicii formam ad omnia similia ex quibusdam daret. Ait enim: « Scripsi vobi in epistola non commisceri fornicariis: non utique fornicariis hujus mundi, aut avaris, aut raptoribus, aut idolis servientibus: alioquin debueratis de hoc mundo exire². » Non enim possunt homines in hoc mundo vivere, nisi cum talibus vivere: nec eos possunt lucrifacere Christo, si eorum colloquium convictumque vitaverint. Unde et Dominus cum publicanis et peccatoribus comedens: « Non est opus, inquit,

¹ Florus ad 1 Cor. v. — ² 1 Cor. v, 9, 10.

» sanis medicus, sed male habentibus. Non enim veni » vocare justos, sed peccatores¹. Et ideo sequitur Apostolus, et adjungit: « Nunc autem scripsi vobis non commisceri. Si quis frater nominatur aut fornicator, aut » idolis serviens, aut avarus, aut maledicus, aut ebriosus, » aut rapax; cum hujusmodi nec quidem cibum sumere. » Quo enim mihi de his qui foris sunt iudicare? Nonne de » his qui intus sunt vos iudicatis? De his autem qui foris » sunt, Deus iudicabit. Auferte malum a vobis ipsis². » Quibus verbis satis ostendit non temere aut quomodolibet, sed per iudicium auferendos esse malos ab Ecclesiæ communione: ut si per iudicium auferri non possunt, tolerantur potius, ne perverse malos quisque evitando, ab Ecclesia ipse discedens, eos quos fugere videtur, vinciat ad gehennam. Quia et ad hoc nobis sunt in Scripturis sanctis exempla proposita, velut in messe, ut palea sufferatur usque ad ultimum ventilabrum³; velut intra illa retia, ubi pisces boni cum malis usque ad segregationem, quæ futura est in littore⁴, id est, in fine sæculi, æquo animo tolerantur. Non enim contrarium est huic loco id quod alio loco dicit Apostolus: « Tu quis es qui iudicas » alienum servum? Suo domino stat, aut cadit⁵. » Noluit enim hominem ab homine iudicari ex arbitrio suspicionis, vel etiam extraordinario usurpato iudicio: sed potius ex lege Dei secundum ordinem Ecclesiæ, sive ultro confessum, sive accusatum atque convictum. Alioquin illud cur dixit: « Si quis frater nominatur aut fornicator, » aut idolis serviens, » et cætera; nisi quia eam nominationem intelligi voluit quæ fit in quemquam, cum sententia ordine iudiciario atque integritate profertur? Nam

¹ Math. ix, 11-13. — ² 1 Cor. v, 11-13. — ³ Math. iiii, 12. — ⁴ Id. xiii, 47. — ⁵ Rom. xiv, 4.

si nominatio sufficit, multi damnandi sunt innocentes; quia sæpe falso in quoquam crimine nominantur.

XI. Non ergo illi, quos monemus agere poenitentiam, quærant sibi comites ad supplicium; nec gaudeant quia plures inveniunt. Non enim propterea minus ardebunt, quia cum multis ardebunt. Non est enim hoc sanitatis certum consilium, sed malevolentiae vanum solatium. An forte attendunt multos etiam in ipsis honoribus ecclesiasticis præpositorum et ministrorum non congruenter vivere sermonibus et sacramentis, quæ per eos populis ministrantur? O miseros homines, qui hos intendo Christum obliviscuntur! qui et tanto ante prædixit, ut legi Dei potius obtemperetur, quam imitandi videantur illi, qui ea quæ dicunt non faciunt¹: et traditorem suum tolerans usque in finem, etiam ad evangelizandum cum cæteris misit. Tam sunt autem isti absurdi et præposterii et miseri, qui præpositorum suorum malos mores imitari eligunt, quam per eos prædicata Domini præcepta servare; quam si quisquam viator remanendum sibi esse existimet in itinere, cum viderit milliaria lapidea litteris plena viam docere, et non ambulare. Cur enim non potius, si pervenire desiderat, tales comites intuetur et consequitur, qui et viam bene demonstrant, et in ea perseveranter atque alacriter ambulant? Quod si isti desint, vel potius minus appareant, nam deesse non possunt: non enim sic quærunt homines charitate studiosa quod prædicent ad imitationem, quomodo quærunt iniquitate suspiciosa quod murmurent ad deceptionem, partim non inveniendo bonos, dum ipsi mali sunt; partim timendo invenire, dum mali esse semper volunt. Sed tamen concedamus non apparere nunc homines dignos imitatione. Quisquis hoc putas, mente Dominum intueri, qui homo

¹ Matth. xxiii, 3.

factus est, ut hominem vivere doceret. Si habitat Christus in interiore homine per fidem in corde tuo, recordarisque illud quod Joannes ait: « Qui dicit se in Christo » manere, debet quemadmodum ille ambulavit, et ipse » ambulare¹: » ita nec tibi deerit quem sequaris, et cum te alius viderit, de bonorum inopia conqueri desinet. Si enim non nosti quid sit recte vivere, divina præcepta cognosce. Fortassis enim multi recte vivunt; sed propterea tibi nullus recte vivere videtur, quoniam quid sit recte vivere ignoras. Si autem nosti, age quod nosti; ut et tu quod quæris habeas, et aliis quod imitentur ostendas. Christum animo attende, attende Apostolos, quorum novissimus est ille qui dicit: « Imitatores mei » estote, sicut et ego Christi². » Attende animo tot Martyrum millia. Cur enim te Natalitia eorum conviviis turpibus celebrare delectat, et eorum vitam sequi honestis moribus non delectat? Ibi videbis non solum viros, sed etiam foeminas, postremo pueros et puellas, nec imprudentia decipi, nec iniquitate perverti, nec periculi timore frangi, nec sæculi amore corrumpi. Ita te non invenientem quid excuses, non solum præceptorum inevitabilis rectitudo, sed etiam exemplorum innumerabilis multitudo circumdabit.

XII. Sed de utilitate ac salubritate poenitentiae, ut quod instituímus aliquando peragamus: si jam de sanitate desperans addis peccata peccatis, sicut scriptum est: « Peccator, cum venerit in profundum malorum, contemnit³: » Noli contemnere, noli desperare⁴; clama etiam de profundo ad Dominum, et dic ei: « De profundis » clamavi ad te, Domine; Domine, exaudi vocem meam. » Fiant aures tuæ intendentes in vocem obsecrationis

¹ 1 Joan. ii, 6. — ² 1 Cor. iv, 16. — ³ Prov. xviii, 3. — ⁴ Florus ad 2 Cor. xii.

» meæ. Si iniquitates observaveris, Domine, Domine,
 » quis sustinebit? Quoniam apud te propitiatio est¹.
 De tali profundo Ninivitæ clamaverunt, et hanc propi-
 tiationem invenerunt²: faciliusque est evacuata commina-
 tio Prophetæ, quam humiliatio poenitentiae. Hic fortasse
 dicis: Sed ego jam baptizatus sum in Christo, a quo
 omnia mihi peccata præterita dimissa sunt, vilis factus
 sum nimis iterans vias meas, et canis horribilis oculis
 Dei, conversus ad vomitum suum. Quo abibo a spiritu
 ejus, et a facie ejus quo fugiam³? Quo, frater, nisi ad
 ejus misericordiam poenitendo, cujus potestatem peccando
 contempseras? Nemo enim recte fugit ab illo, nisi ad il-
 lum, ab ejus severitate ad ejus bonitatem. Quis enim lo-
 cus te excipiet fugientem, ubi ejus præsentia te non inve-
 niat? Si ascenderis in coelum, ibi est: si descenderis ad
 infernum, adest. Recipe ego pennas tuas in directum, et
 habita in spe in extrema hujus sæculi: etenim illuc ma-
 nus sua deducet te, et perducet te dextera sua. Quidquid
 enim feceris, quæcumque peccaveris; adhuc in hac vita
 es, unde te Deus omnino; si sanare nollet, auferret. Cur
 ergo ignoras quia patientia Dei ad poenitentiam te addu-
 cit? Qui enim clamando non tibi persuasit ut non rece-
 deres, parcendo clamat ut redeas. Intuere David regem:
 jam utique et ipse illius temporis sacramenta perceperat,
 jam utique circumcisisus erat, quod patres nostri pro bap-
 tismo habebant. Nam ad hoc dicit Apostolus sanctum
 Abraham signaculum justitiæ fidei recepisse⁴. Jam etiam
 unctus erat unctione venerabili, qua regale sacerdotium
 præfigurabatur Ecclesiæ. Repente autem factus et adul-
 terii et homicidii reus, non frustra tamen de tam immani
 et abrupto profundo sceleris poenitens clamavit ad Domi-

¹ Psal. cxxxix, 1-4. — ² Jon. iij. — ³ Psal. cxxxviii, 7. — ⁴ Rom. iv, 11.

num, dicens: «Averte faciem tuam a peccatis meis, et
 » omnes iniquitates meas dele¹.» Quo tandem merito,
 nisi quia item dicit: «Iniquitatem meam ego agnosco,
 » et peccatum meum ante me est semper²?» Quid autem
 obtulit Domino unde illum propitiaret sibi? «Quoniam
 » si voluisses, inquit, sacrificium, dedissem utique: ho-
 » locaustis non delectaberis. Sacrificium Deo spiritus
 » contribulatus: cor contritum et humiliatum Deus non
 » spernit³.» Non solum ergo devote obtulit, sed etiam
 ista dicendo quid offerri oporteret ostendit. Non enim
 sufficit mores in melius commutare, et a factis malis rece-
 dere: nisi etiam de his quæ facta sunt, satisfiat Deo per
 poenitiæ dolorem, per humilitatis gemitum, per con-
 triti cordis sacrificium, cooperantibus elemosynis.
 «Beati enim misericordes, quoniam ipsorum miserebitur
 » Deus⁴.» Non enim dictum est, ut tantum abstinea-
 mus a peccatis: «Sed et de præteritis, inquit, depre-
 » care Dominum, ut tibi dimittantur⁵.» Et Petrus jam
 erat fidelis, jam in Christo et alios baptizaverat. Intuere
 ergo Petrum præsumptum accusatum, timentem vul-
 neratum, flentem sanatum. Jam etiam post adventum
 de cælo Spiritus sancti, quidam Simon pecunia voluit
 eundem Spiritum sanctum emere sceleratissimum et im-
 pium mercimonium cogitans, jam baptizatus in Christo⁶:
 et tamen poenitiæ consilium ab ipso Petro correptus
 accepit. Dicit etiam apostolus Paulus, qui utique fide-
 libus mittebat Epistolas: «Ne iterum cum venero ad vos,
 » humiliet me Deus, et luceam multos ex his qui ante
 » peccaverunt, et non egerunt poenitentiam super im-
 » munditia et luxuria, et fornicatione quam gesserunt⁷.»
 Circumstant ergo nos et præcepta recte faciendi, et

¹ Psal. li, 11. — ² Ibid. 5. — ³ Ibid. 17, 18. — ⁴ Matth. v, 7. — ⁵ Eccli. xxi, 1. — ⁶ Act. viii, 22. — ⁷ 2 Cor. xii, 21.

exempla non tantum recte facientium, sed etiam poenitentium ad recipendam salutem, quæ fuerat amissa peccando. Sed fac incertum esse utrum ignoscat Deus. Quid perdit, cum supplicat Deo, qui salutem perdere non dubitavit, cum offenderet Deum? Quis enim certus est, quod etiam imperator ignoscat? Et tamen pecunia funditur, maria transmeantur, procellarum incerta subeuntur; et pene ut mors evitetur, mors ipsa suscipitur. Supplicatur deinde per homines homini: sine dubitatione fiunt ista, cum sit dubium quo fine proveniant. Et tamen certiores sunt claves Ecclesiæ, quam corda regum: quibus clavibus quodcumque in terra solvitur, etiam in coelo solutum promittitur⁴. Et multo est honestior humilitas, qua se quisque humiliat Ecclesiæ Dei: et labor minor imponitur, et nullo temporalis mortis periculo mors æterna vitatur.

SERMO CCCLII².

De utilitate agendæ Poenitentiae, II.

I. Vox poenitentis agnoscitur in verbis quibus psalenti respondimus: « Averte faciem tuam a peccatis » meis, et omnes iniquitates meas dele³. » Unde cum sermonem ad Vestram Charitatem non præpararem⁴, hinc nobis esse tractandum Domino imperante cognovimus. Volebamus enim hodierna die vos in ruminacione permittere, scientes quam abundantes epulas ceperitis.

¹ Matth. xxvi, 19. — ² Alias 27 inter homilias 50. — ³ Psal. l, 11. — ⁴ Cod. Cass. II, fol. 106. Nos præpararem.

Sed quia salubriter quod apponitur accipitis, quotidie multum esuritis. Præstet ergo Dominus ipse Deus nos, et nobis virium sufficientiam, et vobis utilem audientiam. Neque enim ignoramus esse serviendum bonæ vestræ et utili voluntati. Adjuvemur ergo a vobis et voto et studio; voto ad Deum, studio ad verbum; ut ea dicamus quæ vobis esse utilia ipse judicat, qui vos pascit per nos. Vox igitur in his verbis poenitentis agnoscitur: « Averte faciem tuam a peccatis meis, et omnia facinora » mea dele. » Proinde aliquid de poenitentia dicere divinitus jubemur. Neque enim nos istum Psalmum cantandum lectori imperavimus: sed quod ille censuit vobis esse utile ad audiendum, hoc cordi etiam puerili imperavit. Dicamus aliquid de utilitate poenitentiae: præsertim, quia et dies jam sanctus anniversarius imminet, quo propinquante humiliari animas et domari corpora studiosius decet.

II. Triplex autem consideratio agendæ poenitentiae in sacra Scriptura invenitur. Nam neque ad baptismum Christi, in quo omnia peccata delentur, quisquam bene accedit, nisi agendo poenitentiam de vita pristina. Nemo enim eligit vitam novam, nisi quem veteris poenitet. Hoc autem etiam auctoritate divinatorum librorum probare debemus, utrum baptizandi egerint poenitentiam. Quando Spiritus sanctus missus est ante promissus, et implevit Dominus fidem pollicitationis suæ¹, accepto Spiritu sancto Discipuli, ut nostis, coeperunt loqui omnibus linguis, ut in illis qui aderant, linguam suam quisque cognosceret. Hoc autem miraculo territi, consilium vitæ ab Apostolis petierunt. Tunc eis Petrus annuntiavit eum colendum, quem crucifixerunt: ut ejus jam sanguinem biberent credentes, quem fuderant sævientes. Annuntiato

¹ Act. II, 2.